

Agent for rettferdighet

Innledning:

Trosopplæringsressursen **"Agent for rettferdighet"** er utviklet i et samarbeid mellom IKO og Kirkens Nødhjelp og skal etter planen bestå av to hoveddeler; "Agent for skaperverket", som har hovedfokus på "vern om skaperverk"-dimensjonen, og "Agent for rettferdighet", som tar utgangspunkt i "kamp for rettferdighet"-dimensjonen i Plan for diakoni i Den norske kirke. Denne veiledningen tar for seg "Agent for rettferdighet", som er et opplegg som er tenkt gjennomført i fastetiden og som er knyttet opp mot Kirkens Nødhjelps fasteaksjon.

Ressursen gir menighetene hjelp til å løfte fram den diakonale dimensjonen i plan for trosopplæring gjennom konkrete handlinger i fastetiden. Tiltaket er konsentrert til en periode på 7–10 dager i fastetiden med aktiviteter både hjemme og i menigheten.

Første samling foregår i kirka med fokus på rettferdighet og fastetid. Barn har som regel mange tanker rundt rettferdighet og urettferdighet. Gjennom å veksle mellom aktiviteter og refleksjoner, er målet å gi barn anledning til å se på rettferdighet og urettferdighet også i et globalt perspektiv. I den andre hoveddelen settes fokus på fastetiden. Her er målet å gi barna mulighet til å reflektere rundt fastetiden som kirkeårstid, og de utfordres til å utføre agentoppdrag med utgangspunkt i kristen fastepraksis.

På samlingen får barna utdelt et klippekort hvor de klipper for ulike symbolhandlinger og agentoppdrag som gjennomføres i kirken. Deretter tar barna med seg klippekortet hjem og gjennomfører flere oppdrag hjemme.

På **andre samling** kommer barna tilbake med klippekortet til kirken. Denne samlingen kan være på selve fasteaksjonsdagen eller i forbindelse med gudstjenesten en av de påfølgende søndagene. Tiltaket er fleksibelt og skal kunne gjennomføres også i menigheter med få barn og lite ressurser.

Alle menighetens **10-åring**er kan inviteres spesielt til tiltaket, som gjerne gjennomføres i samarbeid med andre barnegrupper i menigheten. Vi ønsker å skape en agentidentitet knyttet til undring og oppdrag, med et utvidet diakonalt perspektiv både lokalt og globalt.

Ressursen gir et forslag til opplegg, men det er fullt mulig å bruke elementer fra opplegget – bytte om på rekkefølger og klippe og lime. Dette er tenkt som byggeklosser som kan brukes til å gi barn mulighet for refleksjon med utgangspunkt i aktiviteter, og som utfordrer til selv å være med og handle i kampen for en rettferdig verden.

NB: Husk å gå gjennom opplegget og sjekk at du har det du trenger av materiell til de ulike aktivitetene på forhånd (filmen om Prisca finnes sammen med fasteaksjonsfilmen fra 2010–11). Se også sangforslagene under og vurder om du ønsker å inkludere en sang eller tre.

Lykke til!

Det du trenger å skrive ut på forhånd er:

- Invitasjonsbrev – kan sendes ut til alle 10-åringene i menighetene
- Informasjonsbrev om fasteaksjonen
- Klippekort (dersom du har lamineringsmaskin holder de lenger, men det går også fint uten)
- Diplom (så har du det klart)

Det du trenger å bestille fra Kirkens Nødhjelp er:

- Agentarmbånd
- Nøkkelbånd til å feste klippekortet i
- Dette er også en fin anledning til å dele ut "Usynlig middagsgjest og pappfastebøsse" – bare husk å bestille ekstra

Det du kan bestille fra IKO er:

- Ressursmateriell til sanger. Se anbefalt utvalg bakerst

Veiledning:

Velkommen og oppvarming

Presentasjon av ledere og navnerunde på barna

Aktivitet: **"Jordens vev"**

Formål: at alle skal bli litt tryggere og bedre kjent, samt gi rom for en samtale rundt hvordan vi er avhengige av hverandre og henger sammen.

Du trenger: et garn-nøste

Slik gjør du det:

Alle står i sirkel, garnnøstet kastes frem og tilbake til det har vært innom alle. Alle sier navnet sitt før de kaster (så får man repetert navnene). Med denne leken får vi understreket hvordan vi hører sammen; hvis én slipper taket så «rakner» hele veven...

Hva er en agent?

En som utfører et oppdrag? Du kan eventuelt dele ut agentarmbåndet her. Gjennom garnnøsteleken opplever vi at alle er like viktige. Selv om vi er forskjellige, trenger vi alle for at veven ikke skal rakne. På denne samlingen skal det handle om hvordan vi alle må være med og gjøre noe for at verden skal være et godt sted å leve for alle.

Del 1: Fokus på rettferdighetsbegrepet

Barn har gjerne et sterkt forhold til rettferdighet og urettferdighet. Dette er noe de er opptatt av og som det har blitt satt fokus på helt fra barnehagen av. Målet med denne første delen av opplegget er å gi rom for refleksjon rundt rettferdighet og det å dele rettferdig også i et globalt perspektiv. Start gjerne med en kort samtale ut fra barnas tanker om rettferdighet for å høre litt om hvor de er, men gå raskt over til aktiviteter for å gi inspirasjon til å reflektere videre.

1. Hvordan dele?

Aktivitet: «Å dele»

Formål: Barna ser at det er vanskelig å dele rettferdig slik at alle får noe og blir fornøyde.

Du trenger: 1 eple, 1 ball, flere bilder, 1 bok, 1 ark med ordet «kjærlighet», eventuelt flere.

Slik gjør du det: Forklar barna at leken handler om å dele tingene så rettferdig som mulig. Del barna i små grupper, hver gruppe får én ting (eplet, ballen, bildene, boka, arket). Barna snakker med hverandre om hvordan de kan dele tingen de har fått på en rettferdig måte.

Mulige løsninger: dele eplet i like biter, ballen brukes sammen eller etter hverandre, alle velger et bilde, men i hvilken rekkefølge?, én leser for de andre, den som trenger mest kjærlighet skulle få mest, men kan man dele på kjærlighet?

Refleksjoner: Hvordan kom dere på løsningen? Har dere funnet en løsning for å dele rettferdig? Er alle fornøyde? Hvorfor finnes fattige og rike mennesker på jorden?

Det er viktig å erkjenne at «rettferdighet» er et begrep med mange innfallsvinkler, at likhet alene ikke betyr rettferd, og at det bestandig må jobbes med prinsippene for rettferdighet. Hjelp til orientering kan man finne i filosofien og i religionen!

Forslag til aktivitet 2: Tegne urettferdighet

Formål: Gi barna mulighet til å tegne sine tanker rundt urettferdighet.

Du trenger: Ark og fargeblyanter.

Det er også mulig å lage en collage som illustrerer urettferdighet - da trenger du aviser og blader, A3-ark, lim, saks og farger/penner. OBS: dette tar tid.

Slik gjør du: Be barna om å tegne noe som illustrerer urettferdighet.

Refleksjon: Snakk om tegningene.

2. Verden er urettferdig

Formål: Vise hvordan ressursene er fordelt i verden i dag.

Du trenger: Noe som kan deles ut – for eksempel buttons. Det går også an å bruke godteri/kjeks – men man risikerer da at det blir mye fokus på godteriet. Kjeks kan fungere fint – men det er lurt å sikre at man har nok til at alle kan få en bit – eventuelt oppfordre sterkt til å dele.

Slik gjør du: Start med en innledning som skaper en forventning om at alle skal få noe, slik at følelsen av urettferdighet blir enda større senere.

Vis så frem det som skal fordeles, og forklar at det er et symbol på alle ressursene i verden.

Del gruppa i en stor og en liten gruppe: Den store gruppa skal bestå av 80 % av barna, den lille av 20 %. Se tabellen under for en rask oversikt. Den store gruppa representerer nå verdens fattige, mens den lille representerer verdens rikeste.

TABELL:

Størrelse på gruppa	Fattig del	Rik del
5	4	1
10	8	2
20	16	4
30	24	6
50	40	10
70	56	14

- Spør hvordan tingene må deles om det skal deles rettferdig.
- Spør så hvordan barna tror det deles i virkeligheten.
- Gi til slutt 20 % av tingene til den store gruppa som representerer verdens fattige, og resten til den lille gruppa som representerer de rike.

Forklar at det er slik ressursene er fordelt i verden i dag: 20 prosent av verdens befolkning har kontroll over 80 prosent av ressursene. Videre kan du fortelle at det faktisk er nok til alle (hvis du har nok til at det stemmer), akkurat slik det er nok mat til alle i verden. Likevel har ikke alle nok mat.

- Spør hvordan det føles å ikke få noe når en vet at det egentlig er nok til alle.

Noen kommer kanskje til å svare at det føles urettferdig. Fortell at det ikke trenger å være sånn! Spør om den rike gruppa vil dele med resten?

3. Reisen - Fattigdom handler om urettferdighet

Formål: Å vise hvorfor fattigdom er et globalt urettferdighetsproblem, og hvordan dette henger sammen i Tanzania eller et annet land du velger som eksempel.

Du trenger: Forstørr gjerne opp en hundrelapp, men det går også an å bruke en monopolpenge eller en hundrelapp du har tegnet på et ark. Du kan også bruke en sjokoladeplate og dele opp denne som illustrasjon. Alternativt – bruk kaffebønner og fordel i skåler alt etter hvor mye den enkelte får.

5 plakater eller ark med navnene du finner i forklaringen under.

Bruk gjerne også noen rekvisitter som illustrerer de ulike personene, for eksempel striesekk for å illustrere fattig bonde, lekebil til oppkjøperen, kaffekopp eller pose med kaffe, parykker, hatter eller andre effekter for å få barna til å huske aktiviteten bedre.

Her er det også mulig å lage et eget rom/hjørne som illustrerer Tanzania – la barna kle seg i afrikanske stoffer, sett på afrikansk musikk, sett frem afrikanske dyr, lær barna noen ord på swahili (karibu – velkommen, asante – takk, jambo – hei...).

Slik gjør du: Få med fem frivillige. Gi hver av dem et skilt med navnene som er listet opp under. Disse fem skal representere fem aktører som på forskjellig måte er involvert i arbeidet med å skaffe oss nordmenn kaffe/sjokolade.

Forklar hvor Tanzania ligger (bruk gjerne kart eller globus). Forklar at Tanzania er et land som er rikt på naturressurser. Tanzania er Afrikas tredje største gullprodusent, har attraktiv natur for turister og mange driver jordbruk. Tanzania er blant annet storeksportør av kaffe, som er verdens nest største lovlig omsatte råvare – etter olje. Vift med hundrelappen mens du forteller at vanlig kaffe i butikk koster ca. 100 kroner kiloen her i Norge. Eller bruk kakaobønner som eksempel.

Nå skal vi bli kjent med de ulike personene som er involvert i arbeidet med å få kaffen i koppene våre. Presenter de fem gjennom å fortelle følgende historier om deres livssituasjoner:

Pili Bonde: Kaffedyrker fra Tanzania: Planter kaffetrærne, steller dem slik at de vokser og høster kaffebønnene når de er modne. Kakaobønnebonde: Planter trær, steller og høster kakaobønner. Arbeider lange dager sammen med de åtte barna som skal forsørge ham/henne når han/hun blir gammel.

Joman Oppkjøper: Bor i Tanzania, reiser rundt fra gård til gård i en skranglete bil for å kjøpe opp kaffebønner.

Truls Transportør: Bor i USA, og har funnet ut at det er penger å tjene på frakt av kaffebønner fra Tanzania til landene hvor kaffebønnene/kakaobønnene skal behandles.

Frida Fabrikkeier: Eier en fabrikk som behandler kaffebønnene, kverner dem, pakker dem og sender dem videre ut til butikkene. (eller en sjokoladefabrikk som lager sjokolade av kakaobønner).

Knut Kjøpmann: Jobber i butikken her i <der dere er!>, og når jeg kommer og kjøper fire pakker med 250 gram kaffe, må jeg betale hundre kroner for det. (Eller sjokoladeplater).

Gi hundrelappen til **Knut Kjøpmann** og forklar at den selvsagt må deles med de andre som har sørget for at kaffen/sjokoladen endte i butikken. Men hvor stor del skal hver av dem få?

Først kan du spørre de fem aktørene hvor mye de synes de fortjener.

Deretter kan du fortelle hvor mye hver enkelt får i den virkelige verden:

Knut Kjøpmann har jo et barn å forsørge, og Norge er jo et forferdelig dyrt land å bo i, og selv om skolegangen er gratis skal en jo ha merkeklær, iskrem og sminke. Så for i det hele tatt å klare seg, må hun/han få minst 50 % av inntektene.

Og her kommer trikset som gjør at deltakerne og alle som ser på kommer til å huske denne aktiviteten: Du river hundrelappen i to – og gir den største delen til **Knut Kjøpmann!**

Frida Fabrikkeier har det på samme måte: Det koster å følge med i tiden, og begge barna har mobiltelefon som medfører store utgifter, så hun/han tar 25 %. (Riv av halvparten av den halve hundrelappen du har igjen, og gi den til **Frida Fabrikkeier.**)

Truls Transportør må betale ned på lånet til det store transportskipet sitt, og må få en del inntekter. Derfor tar han/hun 15 %. (Riv av litt over halvparten av det som er igjen av hundrelappen, og gi delen til **Truls Transportør**)

Joman Oppkjøper bor i Tanzania, og der er det få som tjener nok til å ha trygghet i hverdagen. Heldigvis

klarer han/hun å sikre seg 7 % av inntektene, noe som er nok til å skaffe den eldste sønnen skolegang, men det er ikke nok til at alle barna kan få gå på skolen. (Riv av nesten alt som er igjen av hundrelappen, og gi delen til **Joman Oppkjøper**. Den siste lille biten skal **Pili Bonde** ha.)

Pili Bonde sitter igjen med 3 % av inntektene. Det er ikke nok til verken skolegang eller helsetjenester, og det er vanskelig å få råd til nok mat samtidig som en skal få driften av kaffeplantasjen til å gå rundt. Er dette rettferdig?

Refleksjon: Snakke litt om årsakene til fattigdom – ikke undervurder 10-åringene.

Nå er det vel tid for en matpause, kan eventuelt være noe Tanzaniainspirert.

Her kan man være kreativ, få hjelp av foreldre til å lage tanzaniainspirert mat, samarbeide med mennesker med annen kulturell bakgrunn (migrantmenigheter/kulturelle grupper) – eller gå for frukt (bananer?) eller et annet enkelt opplegg.

Det kommer an på hvor langt opplegg som kjøres, men det kan være greit å sikre at blodsukkeret ligger på et ok nivå.

Del 2: Fokus på fastetid og hva det har med solidaritet og handling å gjøre

Målet med denne delen er å sette fokus på fastetiden – hva er det og hvordan kan man praktisere faste i dag.

4. Hva er faste?

Agentoppdrag: Finne symboler som henger sammen med fastetid.

Formål: Øke bevisstheten om at faste også er en tradisjon i kristendommen og i vår kultur.

Du trenger: Ca. 15 gjenstander som kan gjemmes under et teppe eller i rommet. Bruk gjerne symboler/gjenstander som kan forbindes med fastetid/kirke (fastebøsse, nattverdoblatt, dåpslys, dåpsklut, bibel, agentarmbånd, salmebok, salmenummertall...) i kombinasjon med andre ting (fyrstikkeske, klokke, ring, bok, leke, kulepenn, flaske, kopp...).

Mulig aktivitet: Male med lilla.

Du trenger: Blå og rød maling + pensel og ark.

Slik gjør du det: La barna blande fargene og male på ark – maleriene kan henges opp i kirka eller i menighetshuset – eller tas med hjem.

Slik gjør du:

Ulike varianter:

- **Kims lek:** Del gruppen inn i lag. Legg symboler/gjenstander under et teppe. Løft bort teppet i for eksempel 30 sekunder, legg på teppet igjen og be dem om å skrive ned hvilke symboler de så.
- **"Skattejakt":** Gjem ulike gjenstander (se forslag fra Kims lek) rundt i rommet og la dem lete etter gjenstandene.

Refleksjon: Snakk om symbolene/gjenstandene og hva barna forbinder med dem. Hvilke symboler/gjenstander har noe å gjøre med kirken/fastetiden?

Samtale: Snakk videre om hva fastetiden er. Ta utgangspunkt i hva barna selv forbinder med faste.

Kanskje forbinder de "faste" med islam, muslimer og mat – det er en god start!

Stikkord til samtale:

Forberedelsestid før påske, jf. advent.

Jesu faste og fristelse (Matt 4, 1-11 – en fortelling som står mellom fortellingen om Jesu dåp og fortellingen om at Jesus begynner sin gjerning).

Hva bruker vi fasten til?

Jes. 58,6-8

I fasten kan vi øve oss på å gjøre det gode, trøste, dele, ha fokus på det viktige (det kan bli et enormt fokus på snop hvis vi IKKE skal spise snop – vi skal ha fokus på noe annet).

Fargen lilla; rødt for jord og kjærlighet + blått for himmel og håp – la gjerne barna komme med forslag selv til hva fargene kan symbolisere og hvorfor.

5. Jeg (askeonsdag)

Askeonsdag

Den første dagen i fastetiden kalles "askeonsdag". I middelalderen tegnet presten et askekors i pannen på dem som kom til kirken denne dagen. Dette har man begynt med igjen i mange kirker rundt omkring i Norge. Aske kan være et bilde på anger og sorg. Dette er en dag for å se litt på oss selv. Alle, både voksne og barn, gjør ting vi angrer på. Dette er en dag hvor vi kan få lov til å legge det fra oss. Si til Gud at vi angrer – og få vite at Gud tilgir oss.

A g e n t o p p d r a g :
"Syndsbekjennelse og askekors".

Du trenger: Et stort, sort ark og en hvit penn eller et hvitt ark og sort penn, sinkbøtte, fyrstikker, skål til å samle aske i, litt olje til å blande i asken slik at den henger sammen.

Slik gjør du: Skriv i fellesskap dumme og sårende handlinger på et ark. Dette arket rives i stykker og brennes (gjørne i en sinkbøtte eller et annet trygt sted). Bruk asken fra "brenningen av det sorte arket" og tegn askekors på barnas hender.

Refleksjon: Snakk med barna om hvordan de opplevde det.

6. Håp - Påske, oppstandelse og nytt liv/håp

Selv om det er mye som har gått galt, er det mulig å forandre verden. Påskedag viste Gud at livet og lyset er sterkere enn mørket. Les eventuelt en av påskedagsfortellingene fra Bibelen/fra en Barnebibel/fra Tutu-Bibelen.

Vi kan gjøre gode ting for hverandre og vi kan tro på at verden kan bli et bedre sted å leve for både mennesker, blomster, trær, fugler, fisker – ja, alt som lever. Vi gjør allerede mange gode ting. Vi fokuserer gjerne mest på det vi ikke får til, men vi gjør alle ting som gjør noen glade.

Mulig agentoppdrag: Skrive ned på et gyllent kort noe jeg gjør som andre blir glade for (venner/foreldre/søsken/lærer...).

Formål: Gi barna en opplevelse av at de allerede er med og gjør en forskjell – de er agenter som gjør verden bedre for noen.

Du trenger: Et kort til hvert barn + penn til alle.

Slik gjør du: Be alle barna om å skrive ned noe de har gjort/gjør som noen blir glade for.

Forslag til aktivitet:

Vis filmen om Prisca, 3 min.

Du trenger:

Fasteaksjonsfilmen fra 2010-11.

Mulige aktiviteter hvis du har god tid:

- Dekorer/fargelegg duer av papp (lurt å ha klippet ut duene på forhånd). Disse kan legges på alteret på slutten av samlingen og/eller henges opp i kirkerommet som håpstejn fremover mot påske.
- Tegn/dekorer påskekort som kan sendes/gis til noen du er glad i eller henges opp i kirkerommet.
- Male egg.

Vi skal drømme gode drømmer om framtiden som gir håp. Og vi skal være agenter som gjør vårt for at verden skal bli mer rettferdig.

Kirkene i Norge eier Kirkens Nødhjelp, og gjennom Kirkens Nødhjelp er dere med og gjør en forandring. De pengene som samles inn i menighetene i Norge er med på å gi barn og voksne i andre land mulighet til å få et bedre liv – til å få mat og vann og til å skaffe seg arbeid slik at barna kan gå på skole.

7. Hvordan skal vi være agenter?

Ta opp spørsmålet fra innledningen: hva er en agent?

Vi har fått et oppdrag som kristne om å være med og jobbe for at verden skal bli et mer rettferdig sted – blant annet for at alle barn skal få samme muligheter til mat, vann, trygghet og skolegang. For å få til dette må vi både ta vare på jorda slik at ikke den blir ødelagt og vi må dele på det vi har. Dette oppdraget går til dere også – for selv om dere er barn, kan dere også være med og gjøre en forskjell.

Her i kirka har vi nå utført noen oppdrag. Disse merkes av på klippekortet deres, og så skal dere få med dere kortet hjem slik at dere kan utføre noen oppdrag der også:

- Delta i fasteaksjonen. Fortell litt om hvordan de kan være med, enten som bøssebærer på aksjonsdagen eller ved å jobbe for noen og gi pengene til Kirkens Nødhjelps fasteaksjon. (Se brev om barnas fasteaksjon)
- Finne Fair-trade produkter – enten på "skattejakt" i butikkene, eller i kjøkkenskapet hjemme.
- Lete etter vårtegn i nærmiljøet.

Del ut:

Klippekort

Brev med hjem om barnas fasteaksjon

Usynlig gjest og bøsse

Klippekort for en rettferdig verden

Vi henger sammen - Jordens vev 	Dele/urettferdighet
Faste 	Hjelp
Fasteaksjonen Delta på bøsseaksjonen 	Solidaritethandling
Skattejakt i nærbutikken 	Delta i gudstjenesten

iko

KIRKENS NØDHJELP
actalliance

8. Avslutning

Dersom dere er i nærheten av en lysglobe, kan det være fint å avslutte rundt den med lystenning. Eller man kan tenne lys et alternativt sted.

Avsluttende samtale om hva vi har gjort i dag.

Utsendelse som "agent for rettferdighet" – her kan man også dele ut agentarmbåndene.

Sangforslag

– sanger som kan brukes i forbindelse med opplegget:

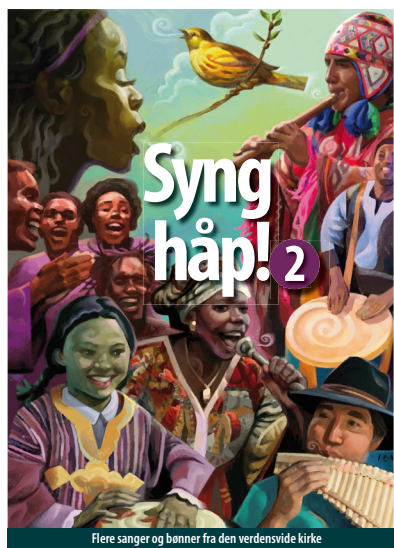
Fra "Å så vakkert"

- **Gud pass på vår jord**
Spor 11 på CD og s. 29 i notehefte
- **Agentsangen: "Hei hei-sangen"**
Spor 9 på CD og s. 26-27 i noteheftet
- **Egosangen**
Spor 4 på Cd og s 16- 17 i noteheftet

Fra barnesalmeboka og CD "Glede"

- **Morgendagens søsken**
nr. 188
- **Herre din jord bærer mat nok for alle**
nr. 253
- **Deilige jord**
nr. 186

Fra "Syng håp 1 og 2"

- **Solbarn, jordbarn**
nr. 98, syng håp 1
- **Skal det gode landet legges øde**
nr. 65, syng håp 2
- **Med alt på jord er vi forbundet**
nr. 54, syng håp 2

Fra "Skal vi være venner", Lundeforlag av Bjarte Leithaug

- Skal vi være venner
s. 7 innspilt cd "Glede"
- Jeg vil være med (Vi må alle dele)
s. 41